

Praca przymusowa
Polaków w Niemczech
podczas II wojny światowej
Katarzyna Woniak

Praca przymusowa Polaków w Niemczech podczas II wojny światowej

Katarzyna Woniak

Plan wykładu

1. Geneza pracy przymusowej
2. Kontekst historyczny i dane ogólne
3. Metody rekrutacji
4. Warunki życia i pracy Polaków
5. Powrót do ojczyzny
6. Praca przymusowa dziś

Geneza pracy przymusowej

Niewolnictwo

- w VII wieku w Egipcie
- w średniowieczu w krajach arabskich w północnej Afryce
- odkrycia geograficzne, plantacje cukru – masowy handel ludźmi z Afryki, przemoc
- industrializacja – niewolnicy w wielkich miastach handlowych
- wojna secesyjna w Stanach Zjednoczonych i zniesienie niewolnictwa w 1865 roku

Pierwsza wojna światowa

- deportacje ludności cywilnej podbitych krajów na roboty przymusowe do Niemiec
- zakaz powrotów dla polskich pracowników sezonowych (z popularnych wyjazdów na Saksy)
- milion jeńców wojennych, głównie rosyjskich i belgijskich w przemyśle i na roli
- deportacje 500.000 cywilów z Polski do pracy w przemyśle – specjalne obozy pracy, represje, nadzór, głód

Dane ogólne

- podczas II WŚ Niemcy zatrudniali na terenie Rzeszy ok. 13 milionów robotników przymusowych; łącznie z terenami okupowanymi ich ilość wynosi ok. 20 milionów
- 3 miliony Polaków (głównie w wieku 18-45)
- pojęcia: „Robotnik cywilny”, „Robotnik obcy”, „Robotnik Przymusowy”, „Praca niewolnicza”

Kontekst historyczny

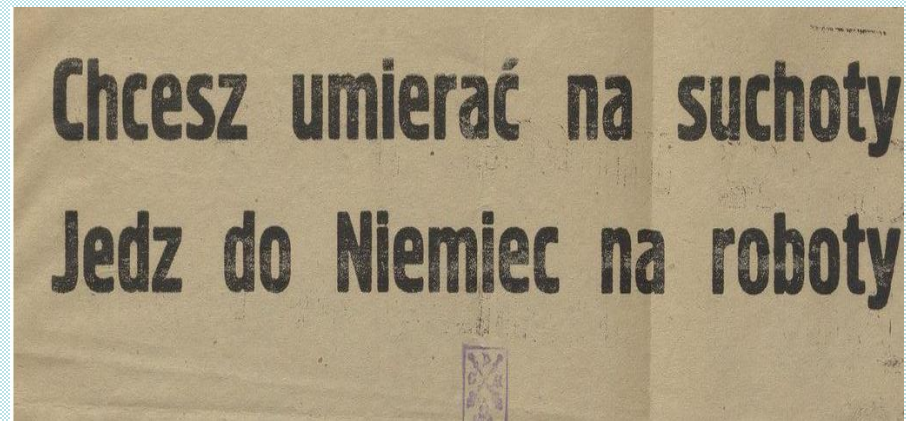
- w Niemczech od 1933 redukcja bezrobocia i wzrost uprzemysłowienia i uzbrojenia
- napad na Polskę – rezerwuar taniej siły roboczej – polska ludność cywilna jako „lup wojenny“
- 3 września 1939 – Niemcy uruchamiają Urząd Pracy w Rybniku
- 300.000 polskich jeńców wojennych trafia jeszcze we wrześniu na roboty przymusowe do pracy na roli w Prusach Wschodnich i na Śląsku
- zatrudnianie Polaków – jako wyższa konieczność, wciąganie Niemców do Wehrmachtu zmusza do masowego zatrudniania Polaków przy żniwach

- 8 października 1939 – podział ziem Polski na tereny włączone do Niemiec i Generalne Gubernatorstwo, wprowadzenie rządów okupacyjnych
- wypędzenia Polaków z terenów włączonych do Niemiec (z tzw. Kraju Warty), częściowe wywózki na roboty do Rzeszy. Dla ludności „mieszanej“ wprowadzono Niemiecką Listę Narodowościową
- w Generalnym Gubernatorstwie obowiązek pracy (18-60 lat); zasilek dla bezrobotnych jako narzędzie przymusu (na odwrotnej stronie ujęto automatyczną zgodę na wyjazd)

Metody rekrutacji

Dobrowolny wyjazd

- początkowo rekrutacja dobrowolna – wzmożona kampania propagandowa, ulotki, plakaty, specjalne grupy rekrutacyjne (rozdający papierosy i alkohol)

- szacunkowo tylko 5 % Polaków zgłosiło się dobrowolnie (chęć odciążenia rodziców czy przysyłania im zarobionych pieniędzy, biedota w rodzinie, chęć uniknięcia represji)

Przymusowe wyjazdy

- wprowadzenie Kennkarty (Karta pracy – bez posiadanej karty – wyjazd na roboty; kontrole w tramwajach)
- kontyngenty ludnościowe dla gmin
- imienne listy z poleceniem stawienia się
- łapanki podczas jarmarków, mszy, pogrzebów
- obozy przejściowe
- deportacje na roboty w ramach wysiedleń na Zamojszczyźnie 1942-1943 i w trakcie Powstania Warszawskiego (sierpień-październik 1944)

Polacy na robotach przymusowych

Warunki życia i pracy Polaków

- Obozy pracy przy fabrykach, otoczone drutem kolczastym, robotnicy wyprowadzani codziennie kolumnami na miejsce pracy, często oddalone kilka kilometrów; trudne warunki higieniczne (wszy), niedożywienie, brak opieki medycznej; czas wolny – „barakowa piłka nożna” lub zwiedzanie okolicy

Feškminny

Ms. Pionsoi. venni.

Ms. Blomens.

Ms. Cholosicig

Berlin Germania 1943

- praca przymusowa na kolei; w przemyśle zbrojeniowym; w kopalniach; w gospodarstwach rolnych; w szpitalach; jako pomoc domowa u rodzin niemieckich
- praca 12 godzinna, najniższe pensje, czasami wolne niedziele
- hierarchia rasowa: Francuzi, Polacy, Rosjanie, Włosi
- kary „wychowawcze” (kara pracy w niedziele, finansowe grzywny, obozy pracy wychowawczej Gestapo)

- „Rozporządzenia dla Polaków” – 8 marzec 1940 – nakaz noszenia litery „P” na ubraniu (stygmatyzowanie, rozpoznawalność, zapobieganie ucieczkom), zakaz jazdy na rowerze, chodzenia do restauracji, kina, zakaz zmiany pracodawcy i dobrowolnych powrotów do domu; zakaz związków miłosnych z Niemcami (egzekucje)

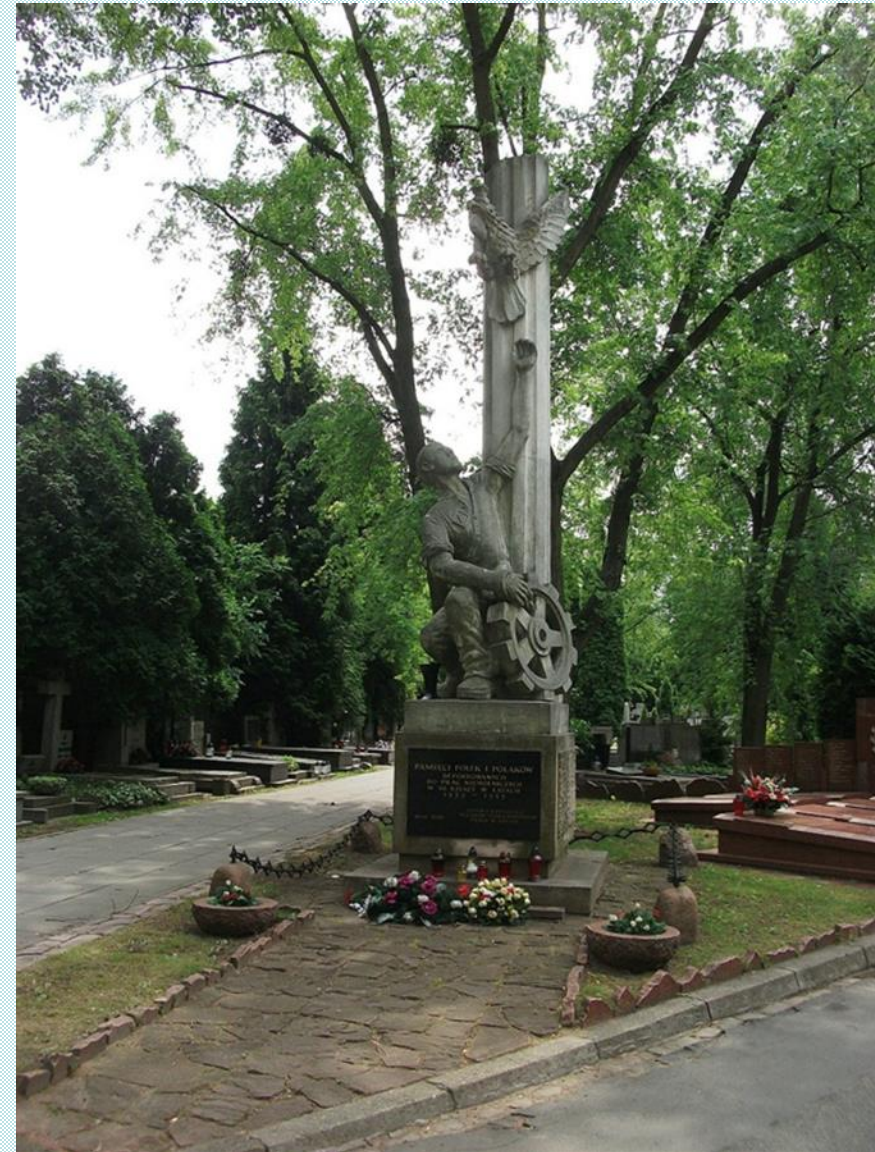

- selekcja dzieci urodzonych podczas pobycie na robotach
- ruch oporu – robotnicy przymusowi jako agenci zbierający informacje

Powrót do ojczyzny

- powrót na własną rękę – na pieszo, rowerem, pociągiem
- *Displaced Persons* (Dipisi) – ok. 900.000 Polaków (także ocalałych z KZ)
- repatriacja do Polski trwała kilka lat – obozy przejściowe dla Polaków
- za zgodą Brytyjczyków trzyletnia Polska strefa okupacyjna „Maczków” – Emsland – polskie ulice, flagi, kina

Praca przymusowa dziś

- szacunkowo 21 milionów ludzi (w tym dzieci) pracuje przymusowo, głównie w Afryce
- dotyczy produkcji wielu znanych nam produktów – kawa, dywany, odzież
- cechy pracy przymusowej: ograniczenie swobody poruszania się, niskie bądź żadne wynagrodzenie, nadzór, wykorzystanie trudnej sytuacji materialnej i gotowość do podjęcia każdej pracy